

Tina Košak, Ljubljana

TRIJE NOVOODKRITI LASTNIKI ALMANACHOVIH SLIK

Pet let mineva od razstave in izida monografije o slikarju Almanachu, »skrivnostnežu«, ob katerem raziskovalci zgodnjenovoveškega slikarstva na Kranjskem že od nekdaj ostajajo z obilico odprtih vprašanj, povezanih z njegovim imenom, poreklom, opusom, slogovnimi izhodišči in ne nazadnje z lastniki ter naročniki njegovih slik.¹ Takrat sta bili v sklopu študij o umetnosti »Almanachovega časa« na Kranjskem v monografiji objavljeni tudi dve razpravi, ki sta pomembno osvetlili obseg in dinamiko slikarjevega opusa v kranjskih zbirkah ter hkrati nadgradili naše vedenje o družbenem in materialnem profilu imetnikov slikarjevih del.² Uroš Lubej, ki je v kranjskih zbirkah naštel 66 Almanachovih slik in dve njegovi poslikani španski steni, je kot slikarjeve glavne naročnike in lastnike velike večine njegovih del izpostavil barone Volfa Sigmunda Stroblhofa, Marka Antona I. Billichgräza in Franca Krištofa Engelshausa.³ Namen pričujočega

¹ Izid monografije *Almanach in slikarstvo druge polovice 17. stoletja na Kranjskem* ter otvoritev istoimenske razstave v Narodni galeriji je pospremil mednarodni simpozij *Flamski in nizozemski slikarji v Srednji Evropi in severni Italiji v poznem 17. stoletju (Flemish and Dutch Painters in Central Europe and Northern Italy in the Late 17th Century)*, ki je potekal v Narodni galeriji med 20. in 23. oktobrom 2005. Leta 2006 je izšla še dopolnjena tujejezična izdaja *Almanach and Painting in the Second Half of the 17th Century in Carniola*. Za stanje raziskav o slikarju, njegovem opusu in naročnikih oziroma imetnikih njegovih del cf. zlasti Matej KLEMENČIČ, Barbara MUROVEC, *Almanach, slikarstvo druge polovice 17. stoletja na Kranjskem in stanje umetnostnozgodovinskih raziskav, Almanach in slikarstvo druge polovice 17. stoletja na Kranjskem* (edd. Barbara Murovec, Matej Klemenčič, Mateja Breščak), Ljubljana 2005, pp. 9–20 (z literaturo); za prispevke s simpozija cf. tematsko izdajo *Acta historiae artis Slovenica*, XI, 2006.

² Uroš LUBEJ, *Slikar Almanach in njegovi naročniki*, *Almanach* 2005, cit. n. 1, pp. 21–58; Marko ŠTUHEC, *O kranjskem plemstvu v času Almanachovega delovanja na Kranjskem*, *Almanach* 2005, cit. n. 1, pp. 97–121; za starejše omembe Almanacha v zapuščinskih inventarjih kranjskega plemstva cf. zlasti Jože ŠORN, *Nekaj gradiva za študij našega baroka, Zbornik za umetnostno zgodovino*, n. s. V–VI, 1959, pp. 448–449.

³ LUBEJ 2005, cit. n. 2, pp. 32–58, zlasti pp. 32–35. Volf Sigmund Stroblhof, Marko Anton I. Billichgrätz in Franc Krištof Engelshaus so imeli v

prispevka je potrditi Lubejevo domnevo o tem, da se je v zbirkah njihovih sodobnikov »nahajala še kakšna Almanachova slika«,⁴ in predstaviti tri novoodkrite lastnike iz treh različnih obdobij: s konca 17. stoletja ter z začetka in iz sredine 18. stoletja. Ker je zasnovan kot nadaljevanje leta 2005 objavljenih študij, v besedilu sledim takrat začrtani metodologiji in zasnovi prepisov posameznih delov arhivskih virov.

K doslej znanim imetnikom Almanachovih slik lahko na podlagi podatkov, pridobljenih iz popisov slikarskih zbirk v zapuščinskih inventarjih, prištejemo še Janeza Jožefa Mugerla pl. Edelhaimba (1633–1702) in njegovega sina Janeza Andreja (1658–1711) ter Leopolda Krištofa pl. Radiča (1714–1757).

Cesarski javni notar, namestnik blagajnika in zapriseženi solicitor ograjnega sodišča Janez Jožef Mugerle pl. Edelhaimb je bil rojen 12. marca 1633 kot sin mestnega trobentača Jurija Mugerla in Marije, rojene Pregelj.⁵ Bil je lastnik dveh hiš v neposredni bližini jezuitskega kolegija;⁶ v eni izmed njiju je bival njegov sin Janez Andrej z družino.⁷ Leta 1689 sta bila z Janezom Andrejem vpisana v *Spominsko knjigo ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma* (sl. 1, 2). Med njenimi člani je Janez Jožef Mugerle veljal za zvestega, delavnega in izkušenega

lasti skupno 61 Almanachovih slik in dve njegovi španski steni. Tem je Lubej prištel še *Nevihntno krajino* iz zbirke Volfa Herberta grofa Lamberga na Bokalcu, krajino iz zbirke Seifrieda Jožefa Bonaventure pl. Werthenthala, *Sv. Franciška Serafinskega* iz refektorija franciškega samostana ter portreta Janeza Danijela pl. Erberga in njegove žene Suzane Margarete (roj. pl. Dinzl-Angerburg).

⁴ LUBEJ 2005, cit. n. 2, p. 35.

⁵ Cf. *Spominska knjiga ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma. 1688–1801, I. Transkripcija besedila, prevod, spremno gradivo* (ed. Lojze Gostiša), Ljubljana 2001, I, pp. 48, 49; za poklic Jurija Mugerla cf. Vladislav FABJANČIČ, *Knjiga ljubljanskih hiš in njih stanovalcev*, I (tipkopis v Zgodovinskem arhivu Ljubljana), Ljubljana 1940–1943, p. 332.

⁶ FABJANČIČ 1940–1943, I, cit. n. 5, pp. 332, 345, navaja, da je Janez Jožef po očetu Juriju nasledil dve hiši, prvo na nekdanji Trubarjevi ulici 1, drugo pa na Sv. Jakoba trgu 7 (današnji Levstikov trg). Za lokacijo nekdanje Trubarjeve ulice (tudi Trubergasse), ki je povezovala Šentjakovski most s trgom pred cerkvijo sv. Jakoba, cf. Vlado VALENCIČ, *Zgodovina ljubljanskih uličnih imen*, Ljubljana 1989, p. 63.

⁷ AS 309, Zap. inv., šk. 69, lit. M, št. 53, pp. 5–6: »Zwey alhier in der Statt Laybach Vnweith deß Collegy der herrn P: P: Jesuitemn ligende Häuser, dern eines amitz Herr doctor Jochann Anndree Mugerlle bewochnet«.

1. Spominska miniatura Janeza Jožefa Mugerla pl. Edelhaimba v *Spominski knjigi ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma*, fol. 37r, fig. 15.

uradnika, hkrati pa za pobožnega vernika in velikega dobrotnika, saj se je z 2000 goldinarjev vredno glavnico med prvimi zavzel za ustanovitev sirotišnice in daroval glavnico 1000 goldinarjev za uboge.⁸

Podobno kot drugi lastniki Almanachovih slik je tudi Janez Jožef Mugerle pl. Edelhaimb pripadal krogu novega kranjskega plemstva. Med listinami v njegovem zapuščinskem inventarju je navedena plemiška diploma z njegovim imenom, ki pa žal ni datirana.⁹

⁸ AS 308, Zbirka testamentov, serija III, lit. M, št. 23; *Spominska knjiga* 2001, I, cit. n. 5, pp. 48, 49; cf. tudi Nataša STRLIČ, Življenje ljubljanskih sirot v drugi polovici 18. stoletja, *Zgodovina za vse*, IX/1, 2002, pp. 10, 11.

⁹ AS 309, Zap. inv., šk. 69, lit. M, št. 53, pp. 54–55.

2. Spominska miniatura Janeza Andreja Mugerla pl. Edelhaimba v *Spominski knjigi ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma*, fol. 39r, fig. 16.

Na družbeni lestvici kranjskega plemstva je bil Mugerle vendarle za stopničko nižje od baronov Volfa Sigmunda Stroblhofa, Marka Antona I. Billichgräza in Franca Krištofa Engelshausa. Čeprav sta se tudi Billichgrüz in Stroblhof rodila kot neplemiča, jima je uspelo zelo hitro priplezati do baronskega naziva. Dve leti pred smrtjo, leta 1714, je bil pobaronjen tudi Janez Danijel Erberg, naročnik dveh domnevno Almanachovih portretov.¹⁰ Mugerlov družbeni položaj bi zato morda

¹⁰ Za družbeni položaj in plemiške nazive baronov Stroblhofov, Billichgräzov, Erbergov in baronov oziroma grofov Engelshausov v okviru socialne strukture kranjskega plemstva cf. LUBEJ 2005, cit. n. 2, pp. 32–34; ŠTUHEC 2005, cit. n. 2, pp. 114–115 (oba s starejšo literaturo); za Erberga cf. tudi

najlažje primerjali s statusom Janeza Jakoba pl. Wiederkehrna, naročnika zakonskih portretov nizozemskega slikarja Hermana Verelsta, ki ga je Lubej hipotetično identificiral z Almanachom.¹¹

Čeprav je bil Janez Jožef Mugerle med kranjskim plemstvom poznan tudi kot ljubitelj slikarstva,¹² je po zapuščinskih inventarjih sodeč v primerjavi z zbirkami drugih znanih lastnikov Almanachovih del njegova zbirka slik skromnejša (cf. priloga 1). Skupaj 65 slik in voščena podoba Matere božje v pozlačenem okvirju so visele v petih različnih prostorih. Ker je bila delno po prostorih popisana le še rubrika z zavesami in špalirji,¹³ ne pa tudi večje pohištvo, in ker je komisija prostore večinoma poimenovala po legi v hiši in glede na zunanjo okolico, njihove namembnosti ni mogoče razbrati. Inventar molči tudi o tem, koliko prostorov je bilo v Mugerlovi hiši in kakšne so bile vrednosti popisanih predmetov.

V prvih dveh sobah na dvoriščni strani je inventarna komisija popisala dvajset del, med katerimi je bilo največ podob Matere božje, Jezusa in svetnikov, nekaj upodobitev iz Stare (*Lot s hčerama*) in Nove zaveze (*Polaganje v grob*, *Kristusovo rojstvo*, *Poklon Sv. treh kraljev*), pa tudi portreti cesarja, njegove soproge in pokojnega Janeza Jožefa Mugerla, dve majhni krajini ter tihožitje s sadjem in raki. Med popisom v drugih treh prostorih so člani komisije vsebini slik posvečali manj pozornosti. V proti Ljubljani obrnjeni sobi v nadstropju je viselo deset večjih in manjših Almanachovih slik žal neznane tematike ter portreta Janeza Jožefa Mugerla in njegove soproge. Le domnevamo lahko, da se je dvorana v gornjem nadstropju

Ema UMEK, *Erbergi in dolski arhiv*, 1, Ljubljana 1991, zlasti p. 14; Igor WEIGL, Franc Linder (?). Miniaturna kopija portreta Janeza Danijela pl. Erberga, *Almanach* 2005, cit. n. 1, pp. 151–153.

¹¹ Za identifikacijo Hermana Verelsta z Almanachom in za biografske podatke o Janezu Jakobu pl. Wiederkehrnu cf. Uroš LUBEJ, Prispevki k biografijam na Kranjskem delujočih flamskih in holandskih slikarjev druge polovice XVII. stoletja, *Acta historiae artis Slovenica*, II, 1997, pp. 43–49; Uroš LUBEJ, Herman Verelst. Portret Janeza Jakoba pl. Wiederkehrna. Portret Marije Elizabete pl. Wiederkehrn roj. Toperzer, *Almanach* 2005, cit. n. 1, pp. 154–155; za Wiederkehrnov družbeni in materialni status cf. tudi ŠTUHEC 2005, cit. n. 2, pp. 11 ss.

¹² *Spominska knjiga* 2001, I, cit. n. 5, pp. 48, 49.

¹³ AS 309, Zap. inv., šk. 69, lit. M, št. 53, pp. 610–614.

(»Ober Saal«) uporabljala za sprejemanje gostov in druženje, čeprav so člani komisije v njej precej površno popisali le osem večjih in manjših slik, torej manj kot v drugih prostorih. V pritlični proti reki obrnjeni sobi je viselo največ slik, ki pa so bile, če verjamemo komisiji, bodisi »povprečna« dela bodisi stara in deloma brez okvirjev.

Ali je Mugerle v prva dva prostora dejansko razporedil glavnino svoje zbirke ali pa je razmeroma površnemu popisu slik v zadnjih dveh sobah botrovala predvsem utrujenost članov komisije, je težko reči. Če upoštevamo podatek, da so slednji, preden so prišli do slik, poleg nekaterih krajših rubrik pregledali še nadvse obsežno »zbirko« pokojnikovih listin, ki je od njih zahtevala več sto strani vztrajnega nareka in zapisovanja,¹⁴ je naglico, s katero so zaključili listinam sledeče rubrike, lažje razumeti. Ne nazadnje se to, da vsebina Almanachovih slik ni bila navedena, ni zgodilo le v tem primeru¹⁵ in konec koncev bi lahko domnevali tudi, da se sestavljavcem inventarja morda niti ni zdela ključna, saj je bila že sama omemba slikarjevega imena zadosten znak njihove kvalitete. O tem, da je bil Almanach ob koncu 17. in v prvi polovici 18. stoletja na Kranjskem nadvse cenjen, nas namreč ne prepričujeta le Janez Vajkard Valvasor¹⁶ in Janez Gregor Dolničar,¹⁷ temveč tudi omembe v drugih kranjskih zapuščinskih inventarjih.¹⁸ Imena avtorjev slik se v popisih slikarskih zbirk v zapuščinskih inventarjih sicer pojavljajo zelo redko; ob sporičinskih omembah velikih mojstrov, kot so Rubens, Tizian, Veronese,

¹⁴ Za obsežno rubriko Mugerlovih listin cf. AS 309, Zap. inv., šk. 69, lit. M, št. 53, pp. 54–583.

¹⁵ Cf. popis slik Volfa Sigmunda barona Stroblhova na Bokalcah iz leta 1707 in: LUBEJ 2005, cit. n. 2, p. 41.

¹⁶ Johann Weikhard VALVASOR, *Die Ehre defz Hertzogthums Crain*, XI, Laybach-Nürnberg 1689, pp. 566, 577, 692.

¹⁷ *Spominska knjiga* 2001, I, cit. n. 5, pp. 96–97, 100–101; Viktor STESKA, *Slike v ljubljanskih cerkvah okoli l. 1715*, *Izvestja muzejskega društva za Kranjsko*, XII, 1902, p. 50

¹⁸ Doslej je bilo Almanachovo ime (skupaj z omembami, predstavljenimi v tem prispevku) identificirano v osmih zapuščinskih inventarjih. Almanacha so za »slavnega« označili člani inventarnih komisij, ki so popisovali zapuščini Volfa Sigmunda barona Stroblhova v dvorcu Bokalce (leta 1707) in Marka Antona II. barona Billichgräza v Polhovem Gradcu (leta 1731). Za transkripcije inventarjev cf. LUBEJ 2005, cit. n. 2, pp. 41–58.

Van Dyck, Dürer, Carlo Maratta, Johann Carl Loth, Tempesta,¹⁹ in posameznih »lokalnih« slikarjev²⁰ v njih največkrat naletimo prav na Almanacha.

Opisi slik v Mugerlovem inventarju in njihovo število kažejo na to, da je bil Mugerle sicer med konvencionalnejšimi zbiratelji svojega časa. Imel je precej manj slik kot nekateri drugi Almanachovi naročniki, pa vendarle več od marsikaterega kranjskega plemiča, tudi takega z višjim družbenim statusom. Vsebina slik v njegovi zbirki – tistih, ki jih je komisija ikonografsko opredelila – in njihovo število sovpadata s pogosteje zastopanimi ikonografskimi zvrstmi v kranjskih zbirkah ob koncu 17. in v začetku 18. stoletja. V Mugerlovem času so bili na Kranjskem najbolj priljubljeni religiozni prizori (zlasti podobe Matere božje, Kristusa, svetnikov in preprosti novozavezni prizori), krajine in portreti.²¹

Janez Jožef je v svojem testamentu za univerzalnega dediča imenoval svojega sina, pravnika in zapriseženega ograjnega odvetnika

¹⁹ Za slike, pripisane Rubensu, Van Dycku, Tizianu, Dürerju, Veroneseju, Leandru Bassanu, Quagliu, Weissenkirchnerju in drugim slavnim slikarjem, v zapuščini Žige Jožefa pl. Coppinija cf. Josip MAL, Slovitli slikarji v Ljubljani, *Dom in svet*, XXIX, 1916, pp. 175–179; za atribucije Rubensu v zapuščinskih inventarjih grofov Germanika Petazzija (l. 1754) in Karla Cobenzla (l. 1770) cf. AS 309, Zap. inv., šk. 88, lit. P, št. 133, p. 6; AS 309, Zap. inv., šk. 16, lit. C, št. 39, pp. 3–4; za Veroneseju in Tizianu pripisani mojstrovini v inventarju ljubljanskega škofa Ernesta Amadeja Attemsa in Tizianovo umetnino v inventarju Janeza Adama barona Erberga cf. ŠORN 1959, cit. n. 2, pp. 448, 450; za dela Carla Maratte, Johanna Carla Lotha in Antonia Belluceija v zbirki Jakoba pl. Schellenburga leta 1715 cf. Igor WEIGL, *Matija Persky. Arhitektura in družba sredi 18. stoletja*, Ljubljana 2000 (tipkopis magistrskega dela, Univerza v Ljubljani), p. 63; za Tempestovi krajini v zbirki Janeza Karla Ledrerja pl. Lilienfelda leta 1714 cf. AS 309, Zap. inv., šk. 62, lit. L, št. 39, p. 110.

²⁰ Za Gladičevo sliko v zapuščini Marije Ane kneginje Auersperg cf. ŠORN 1959, cit. n. 2, p. 448; za navedbe avtorstva nekaterih na Kranjskem delujočih slikarjev, zlasti Sebastiana Verporta (kot »Sebastian Niederländer« in »Maller Sebastian«), Pietra Averexa in Johanna Kocha, v zapuščinskih inventarjih cf. LUBEJ 1997, cit. n. 11, p. 49 (n. 79); LUBEJ 2005, cit. n. 2, pp. 23, 56 (nn. 17, 18, 136).

²¹ Primerjava temelji na kvantitativni analizi popisov slik v vzorcih kranjskih zapuščinskih inventarjev iz druge polovice 17. in prve polovice 18. stoletja. Ta poteka v okviru raziskave, ki bo podrobneje predstavljena v avtoričini doktorski disertaciji *Žanrske upodobitve in tihožitja v plemiških zbirkah na Kranjskem in Štajerskem v 17. in 18. stoletju*.

dr. Janeza Andreja Mugerla pl. Edelhaimba,²² zato ni naključje, da so tudi ob inventarizaciji premoženja pokojnega Janeza Andreja leta 1711 popisali devet Almanachovih slik (cf. priloga 2).²³ Čeprav je med njegovimi nepremičninami v zapuščinskem inventarju poleg stare Mugerlove hiše pri jezuitih omenjena še ena pred Nemškimi vrati,²⁴ je iz poimenovanja prostorov v posameznih rubrikah mogoče razbrati, da je komisija popisala hišo v bližini jezuitskega kolegija.²⁵ Ker so slike v inventarju Janeza Andreja popisane skupaj s pohištvom in nekaterimi drugimi predmeti ter po prostorih, nam rubrika omogoča vpogled v razporeditev zbirke tudi v kontekstu funkcije posameznih prostorov. Slike so visele v devetih prostorih. Največ, petindvajset, jih je krasilo »veliko sobo proti vodi«. Ker je bila slednja opremljena tudi z veliko in manjšo pisalno mizo, več kabinetnimi omaricami, šestimi usnjenimi in nekaj navadnimi stoli, smemo domnevati, da se je uporabljala kot kabinet ali delovna soba.²⁶ Člani komisije so Almanachove slike popisali v dveh sobah, pri čemer jih tudi tokrat niso naslovili oziroma ikonografsko označili. Tri so skupaj s portretom Janeza Jožefa Mugerla in petimi tihožitji s sadjem visele v skromnejše opremljeni sobi, katere stene so bile obdane z rdečim špalirjem in v kateri je Janez Andrej, ki je bil direktor Akademije filharmonikov,²⁷ hranil tudi nekaj svojih glasbil.²⁸ Šest Almanachovih slik so člani komisije skupaj s še tremi drugimi slikami z neznano vsebino popisali v eni izmed pritličnih sob, ki je bila med drugim opremljena tako s posteljo kot s kredenco s kozarci, vrči in košarami za sadje, njene stene pa so bile obdane s starim nizozemskim špalirjem.²⁹ Kaj se je zgodilo z deseto Almanachovo sliko iz zapuščine Janeza Jožefa, na podlagi znanih podatkov ni bilo mogoče ugotoviti.

²² AS 308, Zbirka testamentov, serija III, lit. M, št. 23.

²³ AS 309, Zap. inv., šk. 70, lit. M, št. 58, pp. 228, 241.

²⁴ AS 309, Zap. inv., šk. 70, lit. M, št. 58, p. 5.

²⁵ Ker FABJANČIČ 1940–1943, I, cit. n. 5, pp. 332, 345, navaja, da so Mugerlovi v hiši na mestu nekdanje Trubarjeve ulice živeli le do leta 1704, na Sv. Jakoba trgu (danes Levstikov trg) pa do leta 1721, lahko domnevamo, da so Janez Andrej in njegovi dediči bivali na slednji lokaciji.

²⁶ AS 309, Zap. inv., šk. 70, lit. M, št. 58, pp. 220–224.

²⁷ *Spominska knjiga* 2001, I, cit. n. 5, pp. 50, 51.

²⁸ AS 309, Zap. inv., šk. 70, lit. M, št. 58, pp. 228–229.

²⁹ AS 309, Zap. inv., šk. 70, lit. M, št. 58, pp. 240–243.

Na to, da je Janez Andrej Mugerle pl. Edelhaimb od očeta podedoval vsaj del zbirke, kaže tudi popis slik v treh zapuščinskih in revidiranih inventarjih ter v cenilnem zapisniku³⁰ njegove vdove Rozalije Terezije, roj. pl. Werthenthall.³¹ Komisija je namreč v njeni zapuščini med drugimi slikami popisala dva portreta Janeza Jožefa Mugerla in portret njegove žene, ki so omenjeni tako v moževem kot v tastovem inventarju, pa tudi slike *Lot s hčerama*, na steklo naslikana *Kristusovo rojstvo* in *Poklon kraljev* ter portreta cesarja Leopolda I. in njegove soproge, ki jih je mogoče identificirati v zbirki Janeza Jožefa Mugerla (cf. priloga 3). Almanach ni omenjen v nobenem izmed znanih popisov imetja Rozalije Terezije. Ker so člani komisije ob popisu zbirke njenega moža leta 1711 – če izvzamemo dvanajst sličic na papir, ki jih v Rozalijini zapuščini ni mogoče identificirati – našteali približno enako število slik in ker je bila Rozalija Terezija skupaj s hčerkami tudi uradno glavna dedinja moževe zapuščine v tej hiši,³² smemo domnevati, da so Almanachove slike vendarle ostale v zbirki, le popisovalci niso navedli njihovega avtorstva. Ker so slike v inventarjih Rozalije Terezije vsebinsko opredeljene in ker so člani komisije večino prostorov poimenovali enako kot v inventarju njenega soproga, je še posebna škoda, da Almanachovih del v inventarjih ne moremo identificirati, saj bi tako izvedeli tudi za njihovo vsebino. Skupaj z vprašanjem, kaj se je zgodilo z deseto Almanachovo sliko iz zbirke Janeza Jožefa Mugerla pl. Edelhaimba, pa ostaja odprto tudi vprašanje o njihovi poznejši usodi. Poleg že omenjenih arhivskih dokumentov je namreč med popisi

³⁰ AS 309, Zap. inv., šk. 71, lit. M, št. 60, pp. 35–56. Arhiv Slovenije hrani štiri zvezke s popisom slik iz zapuščine Rozalije Terezije Mugerle: inventar (6. 10. 1714), cenilni zapisnik (17. 11. 1714) in dva revidirana inventarja (13. 9. 1715 in 4. 5. 1716). Zgoraj in nadalje citiram popis v cenilnem zapisniku z dne 17. 11. 1714, ki je transkribiran v prilogi in ki se po vsebini ne razlikuje od prvega inventarja, datiranega 6. 10. 1714.

³¹ Janez Andrej se je poročil trikrat. Iz zakona z Barbaro, rojeno Ruff, je imel sina Maksimilijana Jožefa, z drugo soprogo, Marijo Helber, je imel osem hčera, z Rozalijo Terezijo Franciško, rojeno pl. Werthenthall, s katero se je poročil leta 1700, pa tri sinove in tri hčere; cf. AS 308, Zbirka testamentov, serija III, lit. M, št. 25; *Spominska knjiga* 2001, I, cit. n. 5, p. 50; za vpis zakonske zveze z Rozalijo Terezijo Franciško v matično knjigo cf. tudi Ludwig SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN, *Der Adel in den Matriken des Herzogtums Krain*, Görz 1905, p. 154.

³² AS 308, Zbirka testamentov, serija III, lit. M, št. 25.

zapuščin Mugerlovih dedičev mogoče najti le še zapuščinska inventarja Marije Ane Katarine, poročene Zorn, in najstarejšega sina Janeza Andreja, Jožefa Maksimilijana Mugerla pl. Edelhaimba, v katerih pa ni mogoče najti ničesar, kar bi pripomoglo k njuni razrešitvi.³³ K ugotavljanju dinamike pojavljanja Almanachovih slik v kranjskih zbirkah, zlasti k razrešitvi vprašanja predhodnih lastnikov njegove krajine iz zapuščine Seifrieda Jožefa Bonaventure pl. Werthenthalla,³⁴ pa bo bržkone pripomogel podatek, da je bil slednji brat Rozalije Terezije Mugerle.³⁵ Werthenthall je imel tako verjetno v zbirki prav eno izmed Almanachovih del iz Mugerlove zapuščine.

Zadnji med obravnavanimi lastniki, ki so se lahko pohvalili z Almanachovimi deli, je bil doktor prava in višji deželni tajnik dr. Leopold Krištof pl. Radič. Rodil se je leta 1714 kot sin dr. Franca Ludvika pl. Radiča in Marije Terezije, rojene pl. Ehrenreich.³⁶ Leta 1744 se je poročil s Franciško Ksaverijo pl. Schluderbach.³⁷ Z družino je živel v hiši na Starem trgu, nedaleč stran od svojih staršev.³⁸ Njegov zapuščinski inventar razkriva, da Radiči niso bili med najskromnejšimi plemiškimi družinami. Premoženje Leopolda Krištofa se je gibalo nad kranjskim povprečjem,³⁹ o čemer med drugim pričata tudi lepi vsoti

³³ AS 309, Zap. inv., šk. 129, lit. Z, št. 31; AS 309, Zap. inv., šk. 72, lit. M, št. 75. Da Jožef Maksimilijan ni bil med glavnimi dediči očetovih (ne) premičnin, je mogoče razbrati tudi iz testamenta Janeza Andreja Mugerla (cf. n. 32).

³⁴ Za Almanachovo krajino, dokumentirano v Werthenthallovi zapuščini leta 1738, cf. LUBEJ 2005, cit. n. 2, p. 35.

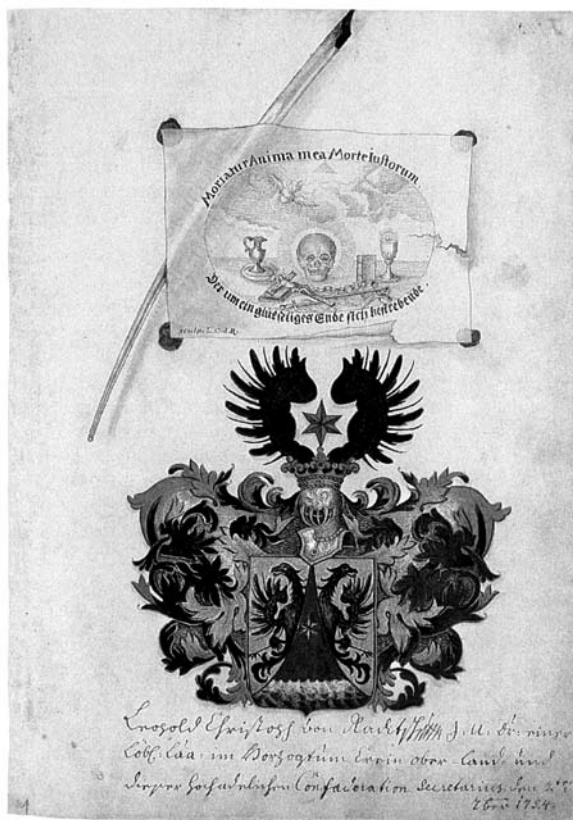
³⁵ Seifried Bonaventura pl. Werthenthall in Rozalija Terezija Mugerle, roj. pl. Werthenthall, sta bila sin in hči Marije Magdalene in Janeza Jurija pl. Werthenthalla; cf. zapuščinski inventar in testament Janeza Jurija pl. Werthenthalla: AS 309, Zap. inv., šk. 123, lit. W, št. 74, (10. 10. 1714), zlasti pp. 2–3, 18; AS 308, Zbirka testamentov, serija II, lit. W, št. 29 (28. 6. 1709).

³⁶ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905, cit. n. 31, pp. 54, 156.

³⁷ SCHIVIZ VON SCHIVIZHOFFEN 1905, cit. n. 31, p. 159.

³⁸ Po FABJANČIČ 1940–1943, I, cit. n. 5, pp. 1, 19, 350, 351, naj bi se Radič v eno izmed hiš na Starem trgu 11 vselil leta 1746, pod njegovim imenom pa se je vodila do leta 1764. Ker je umrl leta 1757, lahko sklepamo, da je po njegovi smrti v hiši bivala njegova vdova Franciška Ksaverija z otroki, dokler se ni leta 1763 zopet poročila. Radičev oče, Franc Ludvik, je bil lastnik dveh hiš: ene na Stiški ulici in ene na Starem trgu 1.

³⁹ Marko ŠTUHEC, *Besede, ravnanja in stvari. Plemstvo na Kranjskem v prvi polovici 18. stoletja*, Ljubljana 2009, p. 184. V svoji kvantitativni

3. Spominska miniatura Leopolda Kristofa pl. Radiča v *Spominski knjigi ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma*, fol. 343r, fig. 162.

popisane gotovine in zadolžnic.⁴⁰ Da je bil dovteten za dobre, lepe in drage reči, vključno s čokolado in bogatim namiznim posodjem, lahko razberemo tudi iz popisa srebrnine,⁴¹ razmeroma dolg seznam knjig in zanimiva zbirka slik pa dokazujeta, da je skrbel tudi za duhovno

analizi popisanih premoženj v vzorcu zapuščinskih inventarjev kranjskega plemstva je Štuhec Radičevo premoženje uvrstil med prvih štirideset odstotkov.

⁴⁰ AS 309, Zap. inv., šk. 99, lit. R, št. 95, pp. 4–6, 12–25; za Radičevo gotovino in gotovino drugih kranjskih plemičev iz prve polovice 18. stoletja cf. tudi ŠTUHEC 2009, cit. n. 39, p. 238.

⁴¹ Za komplet srebrnega posodja in ročke za čokolado v Radičevi zapuščini cf. ŠTUHEC 2009, cit. n. 39, pp. 241, 251.

plat življenja.⁴² Na to, da je Radiča zanimala likovna umetnost in da se je tudi sam rad preizkusil v risanju, kaže tudi emblem na njegovi miniaturni v *Spominski knjigi ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma*, ki ga je drugače kot drugi člani družbe zasnoval sam (sl. 3).⁴³

Radičevo zbirko slik, ki je bila ocenjena na dobra 102 goldinarja in pol, lahko glede na število slik v okviru kranjskih plemiških zbirk sredine in druge polovice 18. stoletja ter njihove vrednosti ocenimo kot srednje veliko,⁴⁴ v primerjavi z zbirkami drugih lastnikov Almanachovih del pa je bila precej skromnejša (cf. priloga 4). Podolgovato krajino »Von den Almenog« je inventarna komisija ocenila na 2 goldinarja, kar je bilo, denimo, kar petkrat manj od vrednosti podolgovate slike lisice ali dela *Snemanje s križa* v kovinskem okvirju ter trikrat manj od vrednosti prizora *Ecce Homo* s kiparsko obdelanim okvirjem.⁴⁵ Radiču so ugajala tako beneška kot severnjaška dela. Poleg Almanachove krajine naj bi namreč imel še dva »holandska« nočna prizora in osem »beneških« ovalnih slik z neznano vsebino, v njegovi zbirki pa ni manjkala niti veduta rimske *Piazzes Navone*, ki pritegne posebno pozornost ob podatku, da je bil Radičev oče, mestni pisar dr. Franc Ludvik pl. Radič, eden izmed tistih mestnih funkcionarjev, ki so leta 1743 sodelovali pri naročilu novega mestnega vodnjaka in so se s kiparjem Francescom Robbo dogovarjali o njegovi izvedbi.⁴⁶

⁴² AS 309, Zap. inv., šk. 99, lit. R, št. 95, pp. 33–58.

⁴³ Emilijan CEVC, Iluminirani kodeks ljubljanske plemiške družbe sv. Dizma, *Spominska knjiga* 2001, II, cit. n. 5, pp. 77, 239. Cevc domneva, da je Radič avtor risbe, na podlagi signature *sculp. L.C.d.R.* na levem spodnjem robu risbe in dejstva, da se ta od vseh drugih miniatur kompozicijsko (v svojevrstni *trompe-l'œil* zasnovi) močno razlikuje.

⁴⁴ Ocena temelji na kvantitativni analizi popisov slik v vzorcu kranjskih plemiških zapuščinskih inventarjev med letoma 1750 in 1779, ki poteka v okviru avtoričine doktorske raziskave; cf. n. 21.

⁴⁵ AS 309, Zap. inv., šk. 99, lit. R, št. 95, pp. 54–56. Ob primerjavi cenovnih vrednosti zgoraj navedenih slik velja poudariti, da so bile te ob popisu v zapuščinskih inventarjih pogosto v veliki meri odvisne ne le od kvalitete slike, temveč tudi od njene velikosti in okvirja. Vrednost slike *Ecce Homo* v Radičevi zbirki bi bila potemtakem lahko glede na druge slike v tej zbirki razmeroma visoka tudi zaradi okvirja.

⁴⁶ Za vlogo Franca Ludvika Radiča pri naročilu Robbovega vodnjaka cf. Matej KLEMENČIČ, *Robbov vodnjak. Zgodba mestnega simbola* (Ljubljana, Narodna galerija, 8. 2.–2. 5. 2010), Ljubljana 2010, pp. 14, 76.

Omemba Almanachovega dela v zbirki Leopolda Kristofa pl. Radiča kaže na to, da je bil slikar med kranjskim plemstvom poznan in cenjen še po sredini 18. stoletja, torej slabih sedem desetletij po tem, ko je nanj prvi opozoril Valvasor. Če lahko omembo Almanacha v inventarju Janeza Jožefa Mugerla pl. Edelhaimba označimo kot njegovo najstarejše znano zapisano avtorstvo v zapuščinskih inventarjih in smemo zato domnevati, da je Mugerle Almanachove slike bodisi naročil bodisi kupil še v času slikarjevega delovanja na Kranjskem, ostajajo konkretne okoliščine, v katerih je več kot pol stoletja pozneje njegovo krajino pridobil Radič, za zdaj neznane.

Na podlagi raziskave družbenega profila naročnikov in imetnikov Almanachovih slik smemo sklepati, da so bile slednje posebej priljubljene zlasti v krogu novega plemstva in premožnejših kranjskih intelektualcev. Njihove naročniške in zbirateljske vzgibe ter prisotnost Almanachovih slik v kranjskih zbirkah tako lahko – podobno kot njihove nakupe in/ali prenove zemljiških posestev in mestnih rezidenc – razumemo tudi v smislu potrjevanja in uveljavljanja njihovega položaja v družbenih in kulturnih krogih na eni strani ter okusa in zbirateljskih trendov na drugi strani. Čeprav so glede na trenutno stanje raziskav med znanimi naročniki in imetniki Almanachovih del iz profanih zbirk le plemiči, se že ob širokem razponu vrednosti, s katerimi so njemu pripisane slike ocenjevali člani inventarnih komisij, zdi, da bi si kakšno izmed njih lahko privoščil tudi kdo, ki plemiškega naziva (še) ni imel. Prav tako bomo morda v prihodnje našli še koga, ki je imel Almanachove slike v lasti po sredini 18. stoletja. Arhivskih fondov, ki omogočajo vpogled v različne zbirateljske profile Kranjcev, in s tem možnosti, da bi med njimi identificirali še kakšnega lastnika Almanachovih slik, namreč še nikakor nismo izčrpali.

Priloga 1⁴⁷

Arhiv Republike Slovenije, AS 309, Zap. inv., šk. 69, lit. M, št. 53.
 Rubrika »Slike« v zapuščinskem inventarju Janeza Jožefa Mugerla pl.
 Edelhaimba, Ljubljana, 5. maj 1702.

- /p. 592/ *Bilder.*
Erstens in den hintern Zimmer, am Hoff
- /p. 593/ *Ein bildtnuss // woran Der Loth, mit seinen Töchtern, ochne Ramben, Id e[st] ... 1.*
Ein Stukh mit frühten Vnd Meer Khrepßen, auch ochne Ramben, Id e[st] ... 1.
- /p. 594/ *Mehr ainn Stukh, Woran der Zer//gäußlete Hayllandt, gleich fachls ochne Ramben, Id est ... 1.*
Zwey khleine Landtschafftlein, Id e[st] ... 2.
- /p. 595/ *Item ain bildnuß der Schmerzhaften Muetter Gotten, Eben//fachlß ochne Ramben, Id e[st] ... 1.*
Verrer ain anderres Grosßes bild, Worauf Vnßer Liebe frau, mit den Jesus Khündl, ochne Ramben, Id e[st] ... 1.
- /p. 596/ *Item ain Püldtnuß Vnßerer // Lieben frauen Von Passau, ochne Ramben, Id est ... 1.*
Item ainn bildt, woran Vnßer Liebe frau, mit den Von Creüz abgenombenen Haylland, Gleich fachls ochne Ramben, Id est ... 1.
- /p. 597/ *In den Nechst // darbey Ligendten Zümer.*
Zwaÿ Contrafe, Ihrer Maÿ: deß Römischen Khäÿßers, Vnd Römischer Khäÿßerin Id est st: ... 2.
- /p. 598/ *Item ain Khleines bildt Saluator mundi genandt, // Id est ... 1.*
Mehr ain bildt, so der begräbnuß Christi præsentiert, Id est ... 1.
Item ain Stukh woran die bildnusß des Heÿlligen Joßephi Vnd Hayl: Anthoni, Id e[st] ... 1.
- /p. 599/ *Zwaÿ gleiche bilder, mit Verguldtten Ramben, auf deren ainen die Geburth Christÿ, an den anndern aber die Heÿl: dreÿ Khönig Gemachl Id est ... 2.*
- /p. 600/ *Item ain außgenaetes Contrafé deß Herrn // Erblasßers see:*
Item ain bildt, mit Verguldtten Ramben, Worinen Vnßer Liebe frau

⁴⁷ V transkripcijah inventarnih rubrik s slikami so ohranjene vse jezikovne značilnosti originalnega besedila, vključno s krajšavami in nedosledno rabo velikih začetnic. Dvojne poševnice [/] označujejo mesto preloma strani v originalu, kadar se to ne sklada z mestom oznake strani v transkripciji. Krepko poudarjeni deli besedila označujejo Almanachu pripisane slike. Oznaka [...] označuje popis drugih premičnin, ki so v transkripciji izpuščene.

Za temeljit pregled transkripcij in pomoč pri njihovem oblikovanju se najlepše zahvaljujem dr. Blažu Resmanu.

- Vonn Wax passiert, Id e[st] ... 1.*
Ein khlainnes büldt St: Hieronými, Id e[st] ... 1.
 /p. 601/ *Item ain St: // Josephi büldtnuß, an Glasß gemachlen, Id e[st] ... 1.*
In den obern Zimmer auf das Wasßer.
 /p. 602/ *Zechen quaadri, deren Thailß Grosß, Theilß Khlein, welliche Von den Maller Almanach // gemachlen worden, Id e[st] St: ... 10.*
Item Zwaÿ Contrafeè deren aineß des Herrn Erblasßers, das anndere aber seinner frauen Eheconsortin, Id est ... 2.
In den obern Saall
 /p. 603/ *Acht Grosß Vnnd Khleinne quadri Id est St: ... 8.*
In den Vnndtern Zümmer an daß Wasßer
Sechszechen stukh, großß Vnnd khleinen bülder Von Gemainen Gemachl,
 /p. 604/ *Id est //stukh ... 16.*
Item Zechen Vndterschüdliche alte, Vnd khleine bülder, Thailß mit, Thails aber ochne Ramben, Id est ... 10.

Priloga 2

Arhiv Republike Slovenije, AS 309, Zap. inv., šk. 70, lit. M, št. 58.

Slike, popisane v rubriki »Slike, ogleдалa in druge premičnine« v zapuščinskem inventarju Janeza Andreja Mugerla pl. Edelhaimba, Ljubljana, 26. november 1711.

- /p. 220/ *Bilder vnd Spiegel, auch andere fahrnus.*
In den grosßen Zim[m]er gegen wasser.
 [...]
 /p. 221/ *Zweÿ Contrafait, alß // Nemblichen deß herrn Erblassers, Vnndt seiner frauen Ehegemahlin Id est ... 2.*
Item dreÿ Vnd Zwainzig wahrundter Vndterschidliche Landtschafften Vnndt frücht bilder Zu finden Id est ... 23.
 [...]
 /p. 224/
 [...]
In den andern Zim[m]er.
 [...]
 /p. 225/ *Item fünff Contrafait // warundter deß alten herrn Mugerlle see: Vnndt seiner Frauen Ehegemahlin nunmehr see: wie auch deß herrn Erblasserß, Vnd seiner Zweÿen frauen Eheconsorten Id est ... 5.*
Mehr ein khleiner Crucifix bildt Id [est] ... 1.
Item fünff andere bilder Id est ... 5.
 [...]

- /p. 227/ [...]

In der dritten Zim[m]er.

[...]

Ein genathes Contrafait v[on] herrn Hannß Josephen Mugerlle.

Item fünff frücht bilder.
- /p. 228/ Item drey bilder von dem Mahler Allemenak.

[...]
- /p. 230/ In den Vierten Zimer.

[...]

Item Vier frücht bilder Id est ... 4.

Neun Landtschafften Von Vndterschidlichen figurñ Id est ... 9.

Mehr Zwey Täffedl von güpsß Id [est] ... 2.

[...]
- /p. 233/ [...]

Auff den Sall gegen der khüerchen.

Erstlichen Syben Landtschafften Id [est] ... 7.

[...]
- /p. 237/ [...]

In der Taffl Stuben.

Sechs Landtschafften Id est ... 6.

Item. 8. ordinary bilder Id [est] ... 8.

[...]
- /p. 239/ [...]

In Cammer.

[...]

Zwelff Pappierene bilder

[...]
- /p. 240/ [...]

In den Vndtern Zim[m]er gegen wasser.
- /p. 241/ [...]

Sechs groß Vnndt khleine Pilder Von den Mahler Allmenak. Id est ... 6.

Item dreÿ ordinary bilder. Id [est] ... 3.

[...]
- /p. 243/ [...]

In defß Geistlichen herrn Præceptorn Zim[m]er.

[...]
- /p. 244/ Ein Contrafait defß see: herrn Khazianer Id [est] ... 1.

Item Zehen gemaine Pilder Id est ... 10.

[...]
- /p. 245/ Auff den Sall gegen Wasser.

[ni slik]

Priloga 3

Arhiv Republike Slovenije, AS 309, Zap. inv., šk. 71, lit. M, št. 60.

Rubrika »Slike« v cenilnem zapisniku zapuščine Rozalije Terezije Mugerle, roj. pl. Werthenthall, vdove Janeza Andreja Mugerla pl. Edelhaimba, Ljubljana, 17. november 1714.

- /p. 35/ *Bilder*
In den grossen Zimer auff daß wasser
 Zweÿ Controfaith in oual Ramben des herrn dr: Johann Andreen Mugerl Von Edlhaimb, Vnd seiner Eheconsortin frauen Teresia Rosalia beeder Nunmehr see:. Bleiben Vngeschätzt.
 Zweÿ grosse fruchten Bilder mit Schwarz, Vnd gemeinen vergulden Ramben, geschätzt â pr: 12 fl: Teütscherwehrung s[un]t ... 24 fl
- /p. 36/ Mehr Zweÿ deto Von flüglwerch, vnd hassen, geschätzt â pr. 9 fl:
 Teitscherwehrung s[un]t ... 18 fl
 Dan ein Khleines deto waran ein hass, Vnd ein Andten geschätzt pr: ... 4 fl
 Ein Nachtstükhl Cupidinis geschätzt pr: ... 3 fl
- /p. 37/ Item ain mitteres Nacht Schlachtstükhl pr: ... 3 fl
 Dan Vier Khleine Landtschafft, geschätzt â pr: 1 fl
 Teitscherwehrung. s[un]t ... 4 fl
 Mehr ein mitteres Landtschafft pr: ... 1 fl 30 xr
- /p. 38/ Ein khopffstukh Christi // des herrn mit außgeschnizelten Vergulden Ramben pr: ... 3 fl
 Ein Bildt nativitatıs an den Glass gemallen mit Vergulden Ramben pr: ... 1 fl 30 xr
 Item ein deto der Heilligen dreÿ Khönig mit Vergulden Ramben pr: ... 1 fl 30 xr
 NB: diser zweÿ an den Glass gemallenen Bilder, die glässer seint gebrohen
- /p. 39/ Item ein Passauer Bildt an den Glass gemallen, mit Vergulden Ramben geschätzt pr: ... 3 fl
 Dan ain gemeines Bildt Von genaether arbeith pr: ... 30 xr
 Zweÿ außgedraxelte Tabanetl Von hart, vnd wächen holz pr: ... 3 fl
- /p. 40/ Item Vier khleine Seithen Tafferlein, deren drey gleicher Grösse, mit gläsern geschätzt Zusamben pr: ... 1 fl 8 xr
 Dan ein deto Von Holz in Vergulden Ramblein pr: ... 51 xr
- In den andern Züimer.
- /p. 41/ Dreÿ Controfaith des herrn Johann Andreen Mugerl, seiner Müttern, Vnd leztern frauen Eheconsortin mit außgeschnizelten Ramben, seint Vngeschätzt Verbliben.
 Mehr zweÿ deto des herrn Johann Josephen Mugerl, Vnd seiner frauen Eheconsortin Beeder Nunmehr see:, ohne Ramben, Ingleichen Vngeschätzter Verbliben.

- /p. 42/ *Ein S: Antoni Bildt in gemeinen weissen Ramben, geschätzt Teitscherwehrung pr: ... 51 xr*
Ein Leihnamb Christi Bildt mit Gemeinen Ramben pr: ... 51 xr
Item ein Vesper Bildt in Gemeinen Ramben pr: ... 1 fl 8 xr
Ein Khopf stukh Christi des herrn in Gemeinen Ramben pr: ... 30 xr
- /p. 43/ *Item ein Grosses Landtschafft Stukh meerporthen, in Gemeinen Ramben ... 34 xr*
Ein Vnser Lieben frauen Bildt mit eingefatschten Khristkhündl, in Gemeinen Ramben pr: ... 24 xr
- In den dritten Zimer
Daß Controfaith des herrn Johann Josephen Mugerle see: Von genaether arbeith,
- /p. 44/ *mit außgeschnizelten Vergulden Ramben, ist Vngeschätzt Verbliben. Mehr ein grosses Controfaith seiner Khünder, ohne Ramben, ist Ingleichen Vngeschätzt Verbliben.*
Item ein Grosses history Bildt ohne Ramben, so Ingleichen Vngeschätzt Verbliben.
- /p. 45/ *Dan ein Bildt der Keüschen Lucretia in gemeinen Ramben. Geschätzt pr: ... 51 xr*
Ein Grosses Vnser Lieben frauen Bildt, in gemeinen Ramben pr: ... 1 fl 30 xr
Ein Bildt Christi geburth in gemeinen Ramben pr: ... 51 xr
- /p. 46/ *Dan ein Bildt mit früchten, Vnd Rosen // ohne Ramben pr: ... 34 xr*
Item Zwey Landtschafft, ohne Ramben pr: ... 1 fl 30 xr
Ein Vnser Lieben frauen Von wax Possiertes Bildt mit Christkhündl, ist Bey der Schatzungs Com[m]ission für daß regale gegeben worden.
- In den Vierten Zimer.
- /p. 47/ *Ein Bildt der heilligen Rosalia, ohne Ramben geschätzt pr: ... 1 fl 30 xr*
Zwey Landtschafftlein mit meerporthen, ohne Ramben, geschätzt â pr: 3 fl. s[un]t ... 6 fl
Zwey gleiche Pilder mit früchten, ohne Ramben â pr: 1 fl: s[un]t ... 2 fl
Mehr Zwey khleine Landtschafftlein, ohne Ramben Bede pr: ... 2 fl
- /p. 48/ *Item Zwey etwas Grossere Landtschafftlein mit Schwarzen gemeinen Ramben â pr: 2 fl s[un]t ... 4 fl*
Verrer drey Langlechte gleiche Landtschaffil ohne Ramben, geschätzt â pr: 1 fl 40 xr s[un]t ... 5 fl
- /p. 49/ *Item zwey Pilder mit Vndterschildlichen früchten, ohne // Ramben, â pr: 1 fl s[un]t ... 2 fl*
Ein annunciatio B: V: Bildt pr: ... 30 xr
Ein Khopffstukh Xti mit Schwarz gepätzten Ramben pr: ... 1 fl 8 xr
Item ein khleines Controfaith des herrn dr: Johann Andree Mugerl see: mit Vergulden außgeschnizelten Ramben, dises Bleibt Vngeschätzt.

- /p. 50/ In den Zimer Gegen denen Jesuitem.
Vier Langleichte Landtschaffil ohne Ramben, geschätzt â pr: 34 xr s[un]t ... 2 fl 16 xr
Mehr Zwey Grosse Landtschaffil mit Gemeinen Schwarzen Ramben, â pr: 1 fl s[un]t ... 2 fl
Verrer Zwey Grosse deto ohne Ramben, â pr: 40 xr s[un]t ... 2 fl 20 xr
- /p. 51/ *Ein leidende Christi Bildtnuss, in Gemeinen Ramben, ist Vngeschätzt Verbliben.*
Zwey khleine Bilder deren eins S^{ti} Josephi, Vnd das andere Vnser Lieben frauen ohne Ramben, â pr 30 xr s[un]t ... 1 fl
Item ein khleines S^{ti} Francisci Seraphici Bildt, ohne Ramben pr: ... 17 xr
- /p. 52/ *Dan ein Khleines Bildt der Vnbeflegten Empfängenuss, pr: ... 30 xr*
Item ein alte manss Bildnuss ohne Ramben pr: ... 17 xr
Vier Grosse alte Landtschaffilstukh ohne Ramben â pr: 1 fl s[un]t ... 4 fl
- Auff den Saall gegen den wasser.
- /p. 53/ *Ein Grosses appola, // Vnd Cupidinis Bildt, mit Gemeinen weissen Ramben pr: ... 3 fl*
Vier gleiche Landtschaffil mit Gemeinen Ramben â pr: 2 fl: s[un]t ... 8 fl
Mehr Zwey andere alten Landtschaffil mit Schwarzen gemeinen Ramben, â pr 1 fl: s[un]t ... 2 fl
Item ein altes Bildt einer wötermaherin ohne Ramben pr: ... 4 fl
- /p. 54/ *Dan zwey khleine Landtschaffil mit gemeinen Ramben â pr 25 xr: 2 pf: s[un]t ... 51 xr*
- In den Vntern Zimer auff das wasser.
- Ein Grosses Langlichtes Landtschaffil stukh, waran Vnser Liebe frau mit den JESVS Khündl, Vnd H: Joseph ohne Ramben pr: ... 12 fl*
- /p. 55/ *Item ein Grosses Bildt Loth mit denen Zwey Töchtern, // ohne Ramben pr: ... 10 fl*
Mehr ein anders Grosses hystory Bildt, ohne Ramben pr: ... 8 fl
Dan dreÿ Khleine Langlechte hystory Bilder ohne Ramben geschätzt â pr: 2 fl: s[un]t ... 6 fl
- /p. 56/ *Ein altes Controfaith des Khaysers Leopoldi primi mit gemeinen // weissen Ramben pr: ... 45 xr*
Item ein deto der Khayserin, ingleichen mit weissen Ramben, pr: ... 45 xr
Ein Passauer Bildt in Gemeinen weissen Ramben pr: ... 24 xr
Item Zwey gleiche reliquarien mit Schwarz gepazten Ramben, dise seint Vngeschätzt Verbliben.

Priloga 4

Arhiv Republike Slovenije, AS 309, Zap. inv., šk. 99, lit. R, št. 95.

Rubrika »Slike in ogledala« v zapuščinskem inventarju in cenilnem zapisniku dr. Leopolda Kristofa pl. Radiča, Ljubljana, 4. februar 1757.

- /p. 54/ *Bilder, und Spiegel.*
Ein kleiner Spiegel mit Vergolter Ram[m]en ... 6 fl
Ein Ecce Homo bild in einer bildhauer [prečrtano: arbeit] rom ... 6 fl
- /p. 55/ *Ein deto die Schmerzhaffte // Mutter Gottes Vorstellend ... 4 fl*
Ein 4 Ekiges U: L: fr: bild in einer schwarz gepätzt, und Vergolten Ram[m]en mit glaß ... 5 fl
Ein 4 Ekiges bild ohne ramen den H: Hieronimum Vorstellend ... 2 fl
Ein Ablanglechtes Stukh, worauff der fuchß in den ganß rauf begriffen ... 10 fl
Ein Langlechtes Laa: Von den Almenog ... 2 fl
8: venetianische ovale Stukh mit Vermetalirter ramen Zusammen ... 8 fl
2 hollendische nacht Stükl 4 Ekig Zusammen ... 12 fl
- /p. 56/ *Ein Ablanglechtes Stukh die 14 Nothhelffer Vorstellend ... 4 fl*
Ein deto mit Metalirter Leisten, die abnehmung Christi Von Creuz ... 10 fl
Ein U: L: fr: bild mit Vemetalirter Ram[m]en ... 45 xr
Ein ablangleiches bild mit Vermetalirter Ramen die geburth Christi Vorstellend ... 4 fl
2: deto, und 2: 4 Ekige blumen Stukh à 1 fl s[un]t ... 4 fl
2: 4 Ekige Stukh den Aristotelem, und sein weib Vorstellend mit vermetalirter Rammen zusam[m]en ... 6 fl
- /p. 57/ *3: kleine 4 Ekige Laa: ohne ram[m]en à gegen den andern 30 xr s[un]t ... 1 fl 30 xr*
Ein Langes deto ... 40 xr
Ein 4 Ekiges Stukh mit Meer fischen ... 2 fl
Ein kleiner Tafel Spiegel ... 51 xr
Ein Portrait des Erzherzogens Joseph ... 1 fl
4 illuminierte feld Stükl à 30 xr ... 2 fl
5 Laa: à gegen den and[ern] 30 xr s[un]t ... 2 fl 30 xr
Ein Langes Laa: Piazza Novona ... 2 fl 30 xr
6 kleine Laa: mit der feder gerissen à 51 xr. ... 5 fl 6 xr
- /p. 58/ *14: Sibillen köpf auf holz ge//mahlen à 3 xr ... 42 xr*
Sum[m]ja 102 fl 34 xr

THREE NEWLY DISCOVERED OWNERS OF ALMANACH'S PAINTINGS

Summary

Little is known about Almanach, the painter active in Carniola in the second half of the 17th century, whose proper name is unknown. He was first documented as a "berühmter Mahler" in Johann Weichard Valvasor's *Die Ehre defß Hertzogthums Crain* (1689) and subsequently as "Almenaco Belga" of Antwerp in Johann Gregor Thalnitscher's manuscripts in the Ljubljana chronicle *Annales Urbis Labacensis [...]* and in *The Album of the Ljubljana Noble Society of St. Dismas*. In addition to these sources, his pseudonym also appears in probate inventories, marking his authorship of several paintings. Although currently only three of them have been located and confirmed as his works, the probate inventories of Almanach's clientele and owners of his paintings offer a valuable insight into their material culture and collecting preferences.

In this paper, three owners of Almanach's paintings are presented together with the newly discovered data in their probate inventories.

Notary public and sworn *sollicitator* of the provincial court of nobles (Germ. *Schrannengericht*) for the province of Carniola Hans Joseph Mugerle von Edelhaimb died in 1702 at the age of 69. The mention of 10 paintings by Almanach in his inventory, all of them of unknown content, represents the earliest known attribution to this painter in probate inventories. It allows us to assume that Mugerle was one of those collectors who acquired Almanach's works during the time when the painter was active in Carniola. After Hans Joseph's death his paintings came into the possession of his son, a doctor of law and the provincial noble court advocate, Johann Andreas Mugerle von Edelhaimb. In his probate inventory of 1711, however, only nine of the paintings were attributed to Almanach. Although the painter was not mentioned in the inventory of Johann Andreas's widow, Rosalia Teresia Mugerle, who died three years after her husband, we can assume that (some of) his works were still in the family's possession at the time the inventory was taken.

When the possessions of the late Dr. Leopold Christoph Raditsch, another jurist and provincial secretary in Ljubljana, were inventoried in 1757, a landscape by Almanach estimated at only 2 florins was listed in his collection of paintings. As attributions either to local artists or to great masters very rarely occur in the Inner Austrian probate inventories, Almanach's name documented in Raditsch's inventory almost seventy years after he was first mentioned by Valvasor allows us to assume that in the mid 18th century – most certainly many years after his death – he was still well-known and esteemed among the Carniolans.

The archival data presented in this paper provide additional insight into the reception of Almanach's oeuvre and the ways his paintings circulated within the collections of the Carniolan nobility. In addition, they broaden our knowledge of the social profiles of Almanach's clients and owners of his works. Like all the other known owners of his paintings, the two Mugerles and Raditsch belonged to the newly-established Carniolan nobility. Having the rank of the lower nobility, their social status was, nevertheless, lower than that of the majority of Almanach's other clients. Based on the wide span of estimated price values of his paintings, it seems possible that among Almanach's target public and the later owners of his paintings there were also Carniolans who did not have noble titles. Moreover, further research on probate inventories may result in identifying additional attributions to Almanach in the second half of the 18th century, thus confirming the thesis that his reputation continued late into that century.

Captions:

1. Miniature dedicated to Hans Joseph Mugerle von Edelhaimb in *The Album of the Ljubljana Noble Society of St. Dismas*, fol. 37r, fig. 15.
2. Miniature dedicated to Johann Andreas Mugerle von Edelhaimb in *The Album of the Ljubljana Noble Society of St. Dismas*, fol. 39r, fig. 16.
3. Miniature dedicated to Leopold Christoph von Raditsch in *The Album of the Ljubljana Noble Society of St. Dismas*, fol. 343r, fig. 162.